

PLUUSTERGOUUD

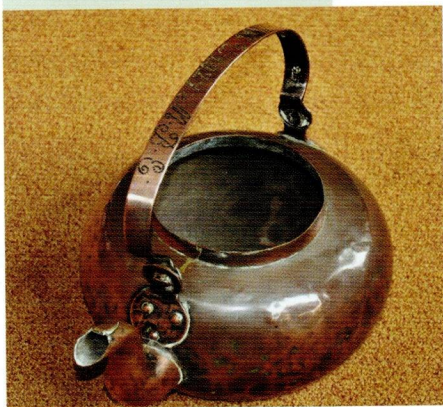
Halfjaarlijks tijdschrift van de Historische Vereniging
Hoogezand - Sappemeer e.o.

De koperen ketel

Lisette Meindersma

Via mijn moeder kwam ik in het bezit van een roodkoperen ketel, waarvan in het hengsel 2 initialen en een datum waren gegraveerd, namelijk JKU 1827 MBE. Onderzoek bij Alle Groningers wees uit dat de initialen staan voor Jan Caspers Uil en Maria Berend Ekkel. De ketel werd door mijn opa Kornelis Hamminga gekocht op een boeldag, naar verluid in Wildervank of Muntendam. Over mijn opa later meer. Reden voor mij om globaal de stamboom van deze familie uit te zoeken en vooral waarom de datum van 1827 is aangebracht. Bovendien om te kijken of er misschien nog nazaten van dit echtpaar in Sappemeer en omstreken of elders in Nederland wonen.

De familie Uil

De wortels van de katholieke familie Uil liggen in het Gorecht, namelijk Hoogezand-Sappemeer, en het aangrenzende gebied

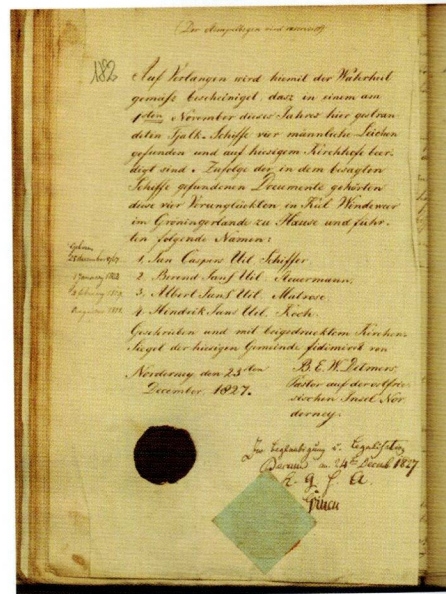
van de Veenkoloniën; het oudste spoor vinden we in Veendam. Daar trouwen op 21 maart 1734 Hindrik Caspers, afkomstig uit Veendam, en Claasjen Ernst, afkomstig uit Borgercompagnie. Op 20 februari 1735 wordt zoon Casper gedoopt in Veendam. Hij trouwt in januari 1765 in Kleinemeer met Stijntje Jans ter Veer. Van beiden wordt gezegd dat zij dan afkomstig zijn uit Borgercompagnie. Casper en Stijntje krijgen een zoon Jan Caspers geheten, gedoopt op 27 december 1767. Hij gaat de achternaam Uil voeren.

Een stranding

Hiermee belanden we bij het echtpaar waar het om draait, want Jan Caspers Uil trouwt op 16 februari 1795 in Oude Pekela met Maria Berends Ekkel, dochter van Berend Alberts Ekkel en Johanna ter Veer. Maria is op 17 mei 1775 gedoopt in Kleinemeer en zij overlijdt op 1 juli 1832 in Windeveer. De datum op het hengsel van de ketel blijkt dus niet de trouwdatum te zijn.

Het gezin bestaat naast de ouders uit acht kinderen, die allemaal min of meer de volwassen leeftijd bereiken. Vader Jan is schipper c.q. zeeman en een aantal van zijn zonen volgt hem daarin en daar schuilt het grote drama in dit gezin. Op 1 november 1827 strandt bij Norderney de tjalk waarop Jan gezagvoerder is en hij komt om en met hem ook de zonen Bernardus (25), stuurman, Albertus (18), matroos, en Henricus (16), scheepskok. Zij spoelen aan op Norderney en kunnen geïdentificeerd worden

aan de hand van documenten die in het schip gevonden worden, aldus de overlijdensakte die op 23 december 1827 wordt opgemaakt. Norderney zendt de akte naar Hoogezand.

De Vrouwe Maria

In het archief van Stichting Maritiem-Historische Databank komen we Jan Caspers Uil tegen als gezagvoerder op de "Vrouwe Maria" gedurende de periode 1823 t/m 1827. Het is dus zeer waarschijnlijk dat de vier leden van de familie Uil met dit schip zijn gestrand. Van het schip is bekend dat het in 1807 is gebouwd, met een tonnage van 76 en het voer voor J. Hall in Groningen. Het type schip staat niet vermeld, maar in de overlijdensakte uit Norderney staat vermeld dat het een tjalk was. Jan Caspers voer op de Noordzee en de Oostzee tot aan Sint Petersburg.

De kinderen van Jan en Maria

We zullen zien dat de nazaten van Jan en Maria meestal verbonden

met de maritieme sector.

De drie omgekomen zonen waren niet getrouwd en hadden geen nazaten.

*Zoon Kasper Jans Uil, gedoopt op 20 december 1795 in Kleinemeer, trouwt op 17 januari 1828 in Hoogezand met Anna Wijnkes Bijlholt, dochter van scheepstimmerman Wijnke Jans Bijlholt en Jantje Derks. Kasper is zee-man. Zij krijgen twee kinderen, van wie dochter Maria als baby overlijdt. Zoon Johannes Bernardus wordt volwassen. Over hem later. Kasper overlijdt in 1848 in Rotterdam. Anna is al in 1836 in Martenshoek overleden;

*Dochter Johanna Alberdina, gedoopt op 3 maart 1797 in Kleinemeer trouwt op 13 november 1828 met (ijzer)smid Johannes Bernardus Fridericus Kleine (ook wel Jan Harms Kleine genoemd) uit Dankert, kreis Meppen. Voor hem is dit zijn derde huwelijk. Zij krijgen zes kinderen, maar aangezien zij niet de achternaam Uil meer dragen, worden zij verder niet gevolgd. Johanna Alberdina overlijdt in 1878 in Hoogezand;

*Dochter Christina (Stijntje) wordt gedoopt op 26 augustus 1896 in Kleinemeer. Zij trouwt in 1836 met zeeman Gerardus Harms Uil, zoon van Harm Antoons Uil en Anna Berends Rusken. Gerardus is gezagvoerder geweest op de "Stad Haarlem" en "Catharina Vroom". Dit laatste schip is gebouwd in 1857 en is op weg van Petersburg naar Amsterdam, geladen met graan, op 2 november 1857 op Hochland (Ostrov Hogland) gestrand.

Christina en Gerardus krijgen vier kinderen, van wie er drie al jong overlijden. Dochter Anna Maria, geboren in 1842 in Borgercompagnie, trouwt met scheepstimmerknecht, later winkelier Harm

Bouman. Zij krijgen een dochter, Christina Maria, geboren 1885 in Martenshoek;

*Dochter Anna Uil, geboren in 1811 in Kleinemeer blijft ongehuwd;

*Dochter Maria Uil wordt geboren op 29 september 1814. Zij trouwt maar liefst vier keer. Haar eerste man Joannes Wijnkes Bijlholt is de broer van de vrouw van haar oudste broer Kasper. Hij is scheepstimmerman en scheepsbouwer. Zij trouwen in 1834 in Hoogezand en krijgen een dochter en een zoon. In 1840 overlijdt Joannes. Hierna trouwt Maria met schipper Jan Jans Louwerens. Jan is maar liefst 27 jaar ouder dan Maria en is al eerder getrouwd geweest. Zij krijgen twee dochters en twee zoons. Jan overlijdt in 1852 in Rotterdam. Vervolgens trouwt Maria in 1857 met bootsman Paulus Oldenborger, die elf jaar jonger is dan Maria. Tijdens de huwelijksvoltrekking wordt dochter Roelfien geëcht, die in 1844 in Groningen is geboren. Het laatste huwelijk dat zij sluit, vindt in Groningen in 1866 plaats met Ludovicus Augustus Elen. Ludovicus komt uit Gorkum en is ziekenoppasser. Dit beroep neemt Maria ook aan. Zij zijn beiden op 1 mei 1867 gedaagden voor het gerecht in Leeuwarden voor een vergrijp. Maria overlijdt in 1875 in Groningen.

De kleinkinderen

In dit artikel volg ik alleen de nazaten die de achternaam Uil blijven dragen, dus kinderen van dochters vallen af. In de generatie van de kleinkinderen zijn er niet zoveel kleinkinderen met de naam Uil. Alleen Johannes Bernardus, zoon van Kasper Jans Uil en Anna Wijnkes Bijlholt, en zijn vrouw Johanna Bodewes (Hoogezand 1831-1895) krijgen samen kinderen met de familienaam Uil:

*Johanna Alida, geboren in 1856 in Foxhol trouwt in 1899 in Rotterdam Pieter Schoenmakers, een schipper uit Winkel. Uit dit huwelijk zijn geen kinderen gevonden. Alida overlijdt in 1925 in Rotterdam. Zeven jaar daarvoor was Pieter daar ook overleden;

*Dochter Alida Margarita, geboren in 1857 in Foxhol, blijft ongehuwd en overlijdt in 1909 in psychiatrisch ziekenhuis Coude-water in Rosmalen;

*Johannes Bernardus, geboren in 1862 in Martenshoek, trouwt in Oud-Beijerland met de Arnhemse Catharina Maria Franciscus Wansink. Zij krijgen een zoon, die echter al op 3-jarige leeftijd overlijdt. Ik heb niet terug kunnen vinden wat het beroep van Johannes is geweest. Hij overlijdt in 1930 in Den Haag en Catharina dertig jaar later eveneens in Den Haag;

*Gerardus Frederikus, geboren in 1865 in Martenshoek, wordt timmerman en later bouwkundig opzichter. Hij trouwt eerst in 1899 in Rotterdam met Johanna Theodora van den Heuvel uit Boxmeer en daarna in 1907 in Overschie met Elizabeth Johanna Buitendorp. Uit het eerste huwelijk komen voort dochter Johanna Elisabeth en zoon Hendrikus Johannes. Deze zoon wordt timmerman en trouwt in 1940 in Alkmaar met Cecilia Hendrika Bieman. Eventuele kinderen uit dit huwelijk zouden de naam Uil kunnen dragen;

*Dochter Johanna Henderika, geboren in 1867 in Martenshoek, trouwt met Caspar de Wolf, die in de (graan)handel zit. Zij krijgen vijf zoons en drie dochters. In 1933 overlijdt Caspar in Hillegersberg en in 1935 Johanna in Wassenaar;

*Zoon Frederikus Johannes, geboren in 1871 in Martenshoek, wordt sigarenfabrikant. Hij trouwt in 1902 met Maria Elisabeth Gerarda van den Heu-

vel in Nijmegen. Zij krijgen twee zoons en drie dochters.

Die worden geboren in Rotterdam met uitzondering van de jongste, zij wordt geboren in Nijmegen.

Daar blijven Frederikus en Maria ook wonen, want Maria overlijdt in Nijmegen in 1930 en Frederikus in 1956;

*Anna Frederika Uil wordt in 1873 geboren in Martenshoek. Zij overlijdt echter al drie maanden na haar geboorte;

*Het volgende dochtertje wordt eveneens Anna Frederika genoemd. Zij wordt in 1874 geboren in Martenshoek. Anna trouwt in 1903 in Oud-Beijerland met hoteldirecteur Wilhelmus Johannes Joseph Ceulen. Hij is in 1876 in Vlissingen geboren. Zij krijgen twee zoons en twee dochters, die in respectievelijk Dordrecht, Vlissingen en Rotterdam worden geboren. Anna overlijdt in 1934 in Nijmegen en Wilhelmus eveneens in deze plaats in 1953.

De verspreiding van de familie

Uit het voorgaande blijkt dat deze tak van de familie Uil sterk verbonden is geweest met de scheepvaart en scheepsbouw. Een sector die nog altijd verbonden is met het Winschoterdiep. Echter op een bepaald moment sterft de familienaam in het Gorecht uit (tenminste wat deze familie betreft). Het overlijden op jonge leeftijd van kinderen en het niet doorgeven van de familienaam door dochters is hier vooral debet aan. Er trekken echter ook leden naar het westen van Nederland, met name naar de grootste havenstad Rotterdam. Vandaaruit verhuizen ook enkele leden naar Nijmegen.

Kornelis Hamminga,

de koper van de ketel
Zoals gezegd heeft mijn opa Kornelis de ketel gekocht op een

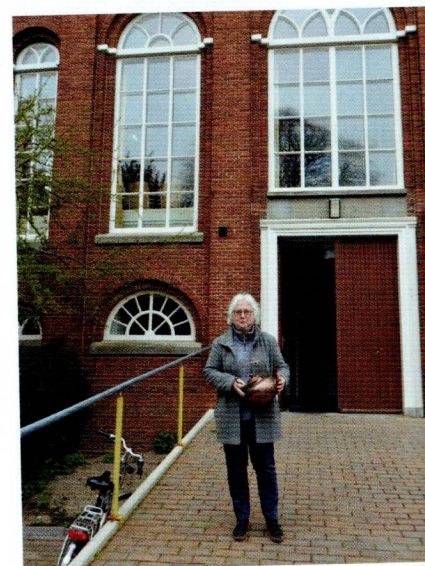
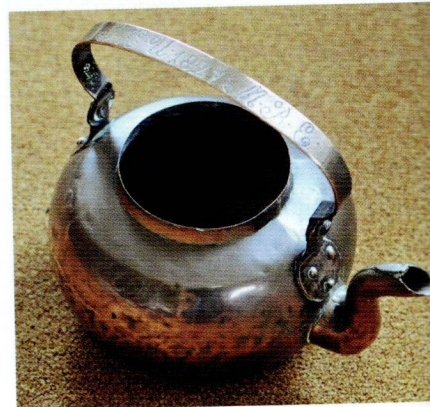
boeldag in Wilderbank of Muntendam. Wie is deze Kornelis Hamminga? Kornelis wordt in 1905 in Siddeburen als vierde kind, tevens derde zoon, geboren in het gezin van Fokke Hamminga en Hinderika Slagter. Na hem volgen nog vijf broertjes. Direct voor Kornelis is een meisje geboren. Verder telde het gezin dus acht jongens. Vader Fokke is schipper, een beroep waar zijn vrouw niet goed tegen kan. Daarom wordt omstreeks 1910 besloten naar Drenthe te verhuizen en wel naar Annen en later naar Anloo op de Hondsrug. Daar is de ontginning van het veen en heidegebieden ter hand genomen, dus arbeidskrachten kan men er wel gebruiken. Kornelis trouwt in 1928 met de Drentse Egbertje Kors en samen krijgen zij twee dochters en twee zonen.

Kornelis (Knelis) werkt eerst in de vervening, later is hij landarbeider en nog weer later treedt hij in gemeentedienst. Bij hun huis in Anloo heeft hij een grote groentetuin. Hij werkt hard voor zijn gezin, maar houdt ook van een pleziertje. Zo wordt de Zuidlaardermarkt nooit overgeslagen. Mijn oma vindt het altijd spannend wanneer hij daarnaartoe is geweest, want het kan zo maar zijn dat een paar dagen later de bode komt voorrijden en bijvoorbeeld acht stoelen brengt, die hij op de markt of op een boeldag op de kop heeft getikt. En veel stoelen zijn er wel nodig, want zowel Kornelis als Egbertje (Eppie) komen uit grote gezinnen en op verjaardagen zit de kamer mudvol. De Hamminga's zijn verhalenvertellers en bovendien erg muzikaal. Die familiebijeenkomst zijn dus altijd heel gezellig, want een aantal broers probeert elkaar de loef af te steken door het vertellen van hilarische verhalen. Kornelis

overlijdt vlak voor zijn pensioen, Egbertje overleeft hem 25 jaar. Overigens blijkt dat de oudste sporen van deze Hamminga-familie (er zijn er meerdere, die ik niet aan elkaar heb kunnen passen) in Sappemeer liggen, waar op 10 februari 1656 Focke Alles Hamminga wordt gedoopt. En hoe nu verder met die ketel? De ketel heeft voor mij geen echt emotionele waarde. Het zou mooi zijn wanneer er nog rechtstreekse nazaten zijn van Jan Caspers Uil en Maria Berends Ekkel. Ik acht de kans klein, maar je weet maar nooit. Mochten er nog nazaten zijn, dan overhandig ik deze ketel graag, want voor hen zal dit voorwerp, waarvan zij vast geen weet hebben, meer betekenis hebben.

Reacties graag naar:

lissetmeindersma@meginhart.nl

Lisette Meindersma met de koperen ketel hoopt antwoord op haar prangende vraag.

Foto's Wim A. H. Rozema